

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҒОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

4-2021

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Муассис: Фарғона давлат университети.

«FarDU. ILMIY XABARLAR – НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ» журналі бир йилда олти марта чоп этилади.

Журнал филология, кимё ҳамда тарих фанлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Журналдан мақола кўчириб босилганда, манба кўрсатилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 2 сентябрда 1109 рақами билан рўйхатга олинган.

Муқова дизайни ва оригинал макет ФарДУ таҳририят-нашриёт бўлимида тайёрланди.

Таҳрир ҳайъати

Бош муҳаррир
Масъул муҳаррир

ШЕРМУҲАММАДОВ Б.Ш.
ЎРИНОВ А.А.

ФАРМОНОВ Ш. (Ўзбекистон)

БЕЗГУЛОВА О.С. (Россия)

РАШИДОВА С. (Ўзбекистон)

ВАЛИ САВАШ ЙЕЛЕК. (Туркия)

ЗАЙНОБИДДИНОВ С. (Ўзбекистон)

JEHAN SHANZADAN NAYYAR. (Япония)

LEEDONG WOOK. (ЖанубийКорея)

АЪЗАМОВ А. (Ўзбекистон)

КЛАУС ХАЙНСГЕН. (Германия)

БАХОДИРХОНОВ К. (Ўзбекистон)

ҒУЛОМОВ С.С. (Ўзбекистон)

БЕРДЫШЕВ А.С. (Қозоғистон)

КАРИМОВ Н.Ф. (Ўзбекистон)

ЧЕСТМИР ШТУКА. (Словакия)

ТОЖИБОЕВ К. (Ўзбекистон)

Таҳририят кенгаши

ҚОРАБОЕВ М. (Ўзбекистон)

ОТАЖОНОВ С. (Ўзбекистон)

ЎРИНОВ А.Қ. (Ўзбекистон)

РАСУЛОВ Р. (Ўзбекистон)

ОНАРҚУЛОВ К. (Ўзбекистон)

ГАЗИЕВ Қ. (Ўзбекистон)

ЮЛДАШЕВ Г. (Ўзбекистон)

ХОМИДОВ Ғ. (Ўзбекистон)

АСҚАРОВ И. (Ўзбекистон)

ИБРАГИМОВ А. (Ўзбекистон)

ИСАҒАЛИЕВ М. (Ўзбекистон)

ҚЎЗИЕВ Р. (Ўзбекистон)

ХИКМАТОВ Ф. (Ўзбекистон)

АХМАДАЛИЕВ Ю. (Ўзбекистон)

СОЛИЖОНОВ Й. (Ўзбекистон)

МАМАЖОНОВ А. (Ўзбекистон)

ИСКАНДАРОВА Ш. (Ўзбекистон)

МЎМИНОВ С. (Ўзбекистон)

ЖЎРАЕВ Х. (Ўзбекистон)

КАСИМОВ А. (Ўзбекистон)

САБИРДИНОВ А. (Ўзбекистон)

ХОШИМОВА Н. (Ўзбекистон)

ҒОҒУРОВ А. (Ўзбекистон)

АДҲАМОВ М. (Ўзбекистон)

ХОНКЕЛДИЕВ Ш. (Ўзбекистон)

ЭГАМБЕРДИЕВА Т. (Ўзбекистон)

ИСОМИДДИНОВ М. (Ўзбекистон)

УСМОНОВ Б. (Ўзбекистон)

АШИРОВ А. (Ўзбекистон)

МАМАТОВ М. (Ўзбекистон)

ХАКИМОВ Н. (Ўзбекистон)

БАРАТОВ М. (Ўзбекистон)

Муҳаррирлар: Ташматова Т.
Жўрабоева Г.

Мусахҳиҳ: Шералиева Ж.

Таҳририят манзили:

150100, Фарғона шаҳри, Мураббийлар кўчаси, 19-уй.
Тел.: (0373) 244-44-57. Мобил тел.: (+99891) 670-74-60
Сайт: www.fdu.uz

Босишга рухсат этилди:

Қоғоз бичими: - 60×84 1/8

Босма табоғи:

Офсет босма: Офсет қоғози.

Адади: 50 нусха

Буюртма №

ФарДУ нусха кўпайтириш бўлимида чоп этилди.

Манзил: 150100, Фарғона ш., Мураббийлар кўчаси, 19-уй.

**Фарғона,
2021.**

Ш.Абдусаторов	
Анъанавий ўзбек таомларидаги ўзгаришлар ва ундаги новациялар	179
А.Акбаров, Д. Абдуллаева	
“Билса эди чечаклар, гуллар...”	183
Д.Хошимова, М.Мўминова	
«Бобурнома» матнидаги характерлар тавсифида бадиий-тасвирий ифодаларнинг прагматик тадқиқи	186
К.Марасулов	
Хайриддин Султонов ижодида тарихий шахс образларининг ёритилиши	189
М.Мўминова	
«Бобурнома» матнидаги антропонимлар таржималарининг лингвопрагматик хусусиятлари	193
М.Хусанова	
Фарида Афрўз поэтик асарларида табу ва вульгаризмлар экспрессивликни оширувчи восита сифатида	196
Д.Исроилова, Н.Ашурова	
Нофилологик олий таълим муассасаларида мотивацияни шакллантиришнинг ижтимоий-педагогик хусусиятлари	200
Д.Юлдашева	
Матнда аллюзив номларнинг ифодаланиши	204
З.Акбарова	
Тил ва маданиятнинг ўзаро таъсирига доир	207
Ғ.Раҳмонов	
Ўзбек тили синонимик қаторларида айнанлик ва фарқлилик тамойилининг амал қилиши	209
Ш.Алиева	
Тил ва нутқ ҳодисалари	213
М.Ҳожиева	
Термин, атама ва истилоҳ тушунчалари ҳақида	217
Ш.Дадабаева	
Қиёслаш мазмунининг содда гаплар доирасида ифодаланиши	220
Д.Турдалиева	
Мақолларнинг прагматик функционаллиги	223
А.Мусаев	
Дипломатия соҳасига оид атамаларнинг лингвистик тадқиқи	226

 ФАНИМИЗ ФИДОЙИЛАРИ

Илмга бахшида умр	229
-------------------------	-----

УДК:378.016:811.111

НОФИЛОЛОГИК ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА МОТИВАЦИЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ИЖТИМОИЙ-ПЕДАГОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ МОТИВАЦИИ В НЕФИЛОЛОГИЧЕСКИХ ВУЗАХ

SOCIO-PEDAGOGICAL FEATURES OF FORMATION OF MOTIVATION IN NON-PHYLOLOGICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Исроилова Дилдора Мухторовна¹, Ашурова Нодира Рафиковна²

¹Исроилова Дилдора Мухторовна

– Андижон давлат университети, педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD).

²Ашурова Нодира Рафиковна

– Андижон давлат университети катта ўқитувчи.

Аннотация

Мақолада нофилологик олий таълим муассасаларида чет тилини ўқитишда мотивациянинг ўрни муҳим омил бўлиб, ўқув жараёнининг кучли факторларидан бири эканлиги таҳлил этилган. Шунингдек, кўплаб олимларнинг мотивацияга берган таърифи ва илмий нуқтаи назарлари муҳокама этилиб, мотивацияни оширишда ўрганувчининг эҳтиёжи, имконияти ва қобилиятини инобатга олиш зарурати таъкидлаб ўтилган.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос мотивации, которая является важным фактором при обучении иностранным языкам в нефилологических вузах, а также подчеркивается необходимость учёта потребностей, возможностей и способностей обучаемого в повышении мотивации.

Annotation

The article discusses the issue of motivation, which is an important factor in teaching foreign languages in non-philological universities, and also emphasizes the need to take into account the students' needs, capabilities and abilities to increase motivation.

Таянч сўз ва иборалар: мотивация, мотивацион йўналиш, мотив, рағбатлантириш, мотивацион фокус, эҳтиёж, имконият ва қобилият.

Ключевые слова и выражения: мотивация, мотивационное направление, мотив, стимул, мотивационная направленность, потребность, возможность и способность.

Keys words and expressions: motivation, motivational direction, motive, incentive, motivational orientation, need, opportunity and ability.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М. Мирзиёевнинг 2020 йилнинг 29-декабрда Олий Мажлисга навбатдаги Мурожаатномасида: “Ҳозирги даврда хорижий тилларни мукамал ўрганмасдан туриб, буюк бобомиз айтган катта марраларга эришиб бўлмайди. Бундай талабларга амал қилган ҳолда, келгуси йилда физика ва чет тилларни ўрганишни устувор йўналиш этиб белгилашни таклиф этаман. Таълимнинг барча бўғинларида ушбу фанларни ўқитиш сифатини тубдан оширишни таклиф қиламан”, дея алоҳида таъкидлаб ўтди. Юртбошимизнинг ушбу таъкидлари нафақат филологик таълим муассасаларида чет тилини чуқур ўрганишга эътиборни, балки нофилологик олийгоҳларда ҳам чет тилларга бўлган қизиқишни янада оширишга алоҳида тўхталаётганини тушуниш мумкин. Ушбу

мақоламизда нофилологик олий таълим муассасаларида чет тилини ўқитишда муҳим ўрин тутган омил мотивацияга тўхталишни лозим топдик.

Замонавий чет тили ўқитувчисининг вазифаси талабани ўқитибгина қолмасдан, унинг мустақил бўлишига ёрдам бериш, шунингдек, ўзига бўлган ишонч ва ижодкорликни шакллантиришдан иборат бўлиши лозим. Бироқ, қандай қилиб, деган савол туғилади, олиб борган тадқиқотларимиз ва амалиётимиз шуни кўрсатадики, олий таълим муассасаларида муваффақиятли таълим жараёнини йўлга қўйиш учун зарур бўлган мотивларни шакллантиришга ва бўлажак мутахассисларни тайёрлаш сифатини оширишга қаратилган чора-тадбирлар етарли эмас. Бизнингча, нофилологик олий таълим йўналишларида

мотивация катта аҳамиятга эга бўлиб, у ерда инсон шахс сифатида шаклланиши ва ўзини ўзи намоён қилиши мумкин. Мотивацияни тўғри йўналтириш, биринчи навбатда, эътиборнинг барқарорлигини ва амалиётга интилишни кучайтиради. Мотивациянинг тўғри турини танлаш ҳам ўз ўрнида муҳимдир, чунки мотивация ҳамма учун индивидуал бўлади.

"Мотивация" атамаси биринчи маротаба А.Шопенгауэрнинг мақоласида ишлатилган бўлиб, кейинчалик кўплаб олимлар "мотивацион йўналиш" тушунчасини таҳлил қилишга уриндилар. А.Г. Асмоловнинг фикрига кўра, "инсонни фаолиятга ундовчи ва фаолият чегаралари ва шаклларини белгилайдиган ички ва ташқи харакатлантирувчи кучлар тўплами сифатида, маълум мақсадларга эришишга йўналтирувчи омил – бу, мотивацион йўналишдир" [1.197].

А.Маслов эса "харакатга туртки сифатида" деб баҳолайди. [2.82]. Э.П. Ильин қуйидагича таъриф беради: "инсоннинг ҳар қандай фаолият орқали ўз эҳтиёжларини қондириш қобилиятидир" [3.512]. Таниқли психолог Т.В. Солотинанинг эътирофига кўра, "инсон хулқ-атворини бошқарувчи ва унинг уюшганлигини, диққат марказини, барқарорлигини ва фаоллигини белгилайдиган психофизиологик жараёндир". [4.63]. Замонавий илм-фанда ушбу концепция турли олимлар томонидан ўзига хос тарзда тушунилади. Масалан, В.К. Вильнюснинг фикрига кўра, мотивация – маълум бир фаолият учун масъул бўлган жараёнлар тўпламидир. К.К.Платонов мотивацияни психик ҳодиса сифатида мотивлар тўплами, деб хисоблайди [5.224]. Х.Гекхаузен мотивацияга қуйидагича таъриф беради: "Мотивация – бу, одамни муайян харакатларга ундаш учун унга таъсир ўтказиш жараёндир" [6.33-48].

Мотивациянинг асосий мақсадларидан яна бири шахсни касбга йўналтиришдир. "Йўналтириш" тушунчаси биринчи бўлиб 1940 йилда С.Л. Рубинштейн томонидан қўлланилган [7.227]. "Йўналтириш" – шахснинг эҳтиёжлари, тенденциялари, қизиқишлари, идеаллари ва муносабатлари тизимидир. Эҳтиёжни белгилашда икки асосий жиҳатни аниқлаш муҳим: инсон нимага эришмоқчи ва нимага интилмоқда. С.Л. Рубинштейннинг фикрича, 1960 йилларнинг охиридан бери 20 йил давомида "йўналтириш" тушунчаси етарлича ўрганилмаган. Россиялик психологлар яна бу тушунчага эътибор қаратишиб, С.Л. Рубинштейннинг издошлари ушбу тушунчани қуйидагича

шакллантиришган: "йўналтириш" шахснинг фаолияти ва ўзини намоён қиладиган муносабатлари [7.228]; шахснинг эҳтиёжлари, дунёқараш ва белгиланган мақсадга эришиш учун ҳаётий мақсадларда, муносабатларда, кучли фаолиятнинг муносабатида ифодаланган. [8.1-2], доминант ва барқарор шахс мотивлари иерархиясида [9.207] ифодаланади.

Маҳаллий ва хорижий психологияда шахсиятнинг турли тушунчаларида "йўналтириш" ҳар хил усулда кўриб чиқилади. С.Л. Рубинштейннинг асарларида касбий тайёрлаш соҳасида мотивация муаммоларининг муҳим жиҳатлари қуйидагилар: талаба мотивациясининг мазмуни ва таркиби, унинг ўқув касбий фаолияти жараёнида мотивлар динамикаси [7.229]; А.Н. Леонтьевнинг асарларидаги семантик мотив [11.29-37] ва В.Н. Мясисевга кўра, шахснинг доминант муносабати [8.1-2], дея таъкидланган.

"Йўналтириш"нинг таркибий элементлари қуйидагилардир: эҳтиёж, мақсад, мотив, жараён ва натижа. И.А. Беляев таъкидига кўра, мақсад – субъект интилишининг ҳақиқий ёки идеал объекти; жараён онгли равишда йўналтирилган якуний натижа. А.Л. Доброхотов ва С.Ю. Головинлар: кутилган натижанинг онгли тасвири ва мотив (лотинча "мен харакат қиламан" дан) идеал ёки моддий объект бўлиб, унга эришиш фаолиятнинг маъносидир, дея ўз фикрларини изоҳлаганлар [13.9-18].

Мотив ижобий ва салбий тажрибалар шаклида ўзини намоён қилади. Мотив кўпинча мақсад ва эҳтиёж билан аралашиб кетади, аммо бу эҳтиёж ноқулайликни бартараф этиш учун онг остидаги истакдир ва мақсад онгли мақсадни белгилаш, мотив талабларига жавоб берадиган объект танлаш натижасидир. Масалан, чанқаш – бу, эҳтиёж, чанқоқни қондириш истаги – бу, мақсад ва одамга тортилган шишадаги сув унга туртки. Ёки, масалан: очлик – бу эҳтиёж, овқатланиш истаги – бу мотив, ва озиқ-овқат – бу мақсад.

Шахсни касбга йўналтиришнинг асосий шакллари: жалб қилиш, муносабат билдириш, қизиқиш, идеаллаштириш, ишонч, дунёқараш, мойиллик ва истак киради. Шахсни касбга йўналтиришнинг расмий хусусиятлари сифатида қуйидагилар тан олинади:

– ориентация даражаси (қуйи ва юқори эҳтиёжларнинг нисбати);

– инсоннинг ахлоқий қадрият ва жамият учун фойдалилиги;

–инсон ўзи олдига қўйган мақсадларининг аҳамияти;

–фокуснинг кенглиги (шахснинг эҳтиёжлари, қизиқишлари, мотивлари ва мақсадларининг ҳажми ва хилма-хиллиги);

–шахснинг кўп қирраллиги ва ички дунёсининг бойлиги;

–йўналтирилган барқарорлик (асосий йўналтирувчи таркибий қисмларнинг барқарорлиги);

–ориентация интенсивлиги (эҳтиёжлар ва мотивларни англаш);

–ғоявий ва шахснинг яхлитлиги) ва йўналтирилганликнинг самардорлиги – шахснинг белгиланган мақсадларга эришишда қатъийлиги;

–шахснинг ҳаётий позициясининг фаоллиги билан белгиланади.

Мотивацион йўналишни аниқлаш нофилологик таълим йўналишларида таълимий ва тарбиявий таъсирни ташкил қилишнинг қулай усулини топишга ёрдам беради. Шунинг учун уни ҳар томонлама ўрганиш керак. Нофилологик таълим йўналиши талабалари билан ишлашда кўпроқ қўлланиладиган мотивациянинг асосий усулини ўрганиш муҳимдир. Шундай усуллардан бири – рағбатлантириш усулини тақриф қиламиз.

Талабаларни рағбатлантириш усули – бу, ўқувчиларга таълим мазмунини(да) берилиши мумкин бўлган мотивларни шакллантиришнинг асосий босқичи бўлиб, ўқув ва билим фаолиятини жамоа аъзоси учун муҳим мақсадга айлантиради. Акс ҳолда, муваффақиятли ўрганиш имконсиз бўлиб қолади. Шунинг учун уни шакллантиришнинг турли усулларини қўллаш зарур, шунда у узоқ вақт давомида самарали ўқув фаолиятини таъминлайди ва қўллаб-қувватлайди. Талабаларни рағбатлантириш, уларнинг энг муҳим қизиқишларига тўртки беришни англатади, уларга фаолият жараёнида ўзларини англаш имкониятини беради. Кўплаб рус олимлари мотивация усуллари ва рағбатлантиришга доир масалалар билан ҳам алоҳида шуғулланганлар. В.Г.Асеев, О.С. Гребенюк, А.К. Маркова, М. В. Матюхина, А.М. Матюшкин, М.П. Осипова, Н.Ф.Тализина, А.Т. Цветкова, Т.И. Шамов, Г.И. Чукин ва бошқаларнинг ишлари тадқиқотларимиз жараёнида алоҳида ўрганилган. Б.Р. Саматованинг фикрига кўра: “Мутахассислиги чет тили бўлмаган талабаларнинг ўрганилаётган тилга бўлган муносабати, уни ўрганишга бўлган иштиёқини ошириш кўп

ҳолатларда ўқитувчига боғлиқдир.” Д.М. Исроилованинг илмий изланишларида “Инглиз тили ўқитишда касбга йўналтирилган инглиз тили ва касбий лингводидактика кесимида таълим мазмунини талабалар қобилияти, имконияти ва эҳтиёжларидан келиб чиқиб танлаш” алоҳида таъкидлаб ўтилган. Ушбу фикрнинг исботи амалиётимизда яққол кўриниб туради, чунки нофилологик таълим йўналиши талабаси авваламбор ўз соҳасига доир касбий сўзлар ва атамаларни ўрганишни хоҳлайди. Машғулотлар давомида таълим мазмунида ўз соҳасига доир терминларнинг ўрин эгаллаши талабаларнинг эҳтиёжидан келиб чиқса, мотивацияси ошишига сабаб бўла олади. Нолисоний олий таълим муассасаларида тил ўрганишда талабаларнинг қобилияти ва имкониятлари ҳам турличадир. Агар уларни ўргана олиш имкониятидан ташқари оғир ва кўп маълумотлар берилса, мотивациянинг сўнишига олиб келади.

Таълим фаолияти учун мотивацияни шакллантиришнинг кўплаб техникалари ва усуллари мавжуд. Энг кенг тарқалганлари:

–кўнгилочар вазиятларни яратиш (қизиқарли ва кўнгилочар тажрибаларни жорий этиш жараёни, қизиқиш уйғотадиган ва гуруҳ аъзоларининг дарсига эътиборни жалб қиладиган ҳаётий мисоллар);

–ҳиссий тажрибалар (ғайритабиий фактларни тасаввур қилиш натижасида яратилган, шунингдек, тақдим этилган материалнинг кўлами ва ўзига хослиги);

–табиат ҳодисаларининг илмий ва кундалик талқинларини таққослаш (баъзи илмий фактлар келтирилиб, одамлар ҳаёт тарзидаги ўзгаришлар билан таққосланадиган, бу қизиқиш ва кўпроқ ўрганишга интилишни уйғотадиган услуб, чунки бу воқеликни акс эттиради);

–когнитив баҳс - мунозара ҳар доим мавзуга бўлган қизиқишни кучайтириши, жамоа аъзоларининг билимларини чуқурлаштиришга ҳисса қўшади, уларнинг эътиборини кучайтиради, қизиқишни оширади ва баҳсли масалани тушунишга интилишни уйғотади;

–шахсни ўргатишда яхши муҳитни яратиш асосан ўқув жараёнида қийинчиликларга дуч келган талабаларга нисбатан қўлланилиб, самарали тажрибаларни ўрганиш қийинчиликларни енгишга ёрдам беради ва ўқув материалнинг мазмуни муҳим кашфиётлар ва ютуқларга, янгиллик ва долзарбликка аҳамият бериш

лозимдир.

Кўплаб олимларнинг таъкидлашларича, ўқув фаолияти ва ўқув материалларининг мазмуни талабаларнинг мотивациясига катта таъсир кўрсатади. Ўқув материали қанчалик қизиқарли бўлса ва жамоа аъзоси фаол ўқув жараёнида қанчалик кўп иштирок этса, у бу жараёнда шунчалик ғайратли бўлади. Кўпинча, ижтимоий мотивлар мотивацияни оширишга ёрдам беради. Нолисоний таълим йўналиши талабаларининг мотивациясини ошириш учун биз мутлақо бошқа усуллардан фойдаланишимиз мумкин, аммо бу усуллар ҳар гал турлича бўлиши мақсадга мувофиқдир. Баъзи ҳолларда асосий эътибор жамоавий мотивацияга қаратилиши керак. Масалан, гуруҳнинг ҳар биридан у ёки бу масала бўйича ўзларининг субъектив фикрларини билдиришини, талабаларни мунозараларга жалб қилишни, шу билан қизиқиш ва фаолликни уйғотишини таъминлаймиз. Бошқа ҳолларда, биз ҳар бир талабанинг индивидуаллигини ҳисобга олишимиз, уларнинг хатти-ҳаракатлари ва эҳтиёжларини ўрганишимизга тўғри келади. Кимдир жамоада эмас, балки яқка ўзи бажаришни ёқтириши мумкин ва бу ўз-ўзини ривожлантириш эҳтиёжини қондиради. Талаба

ўрганиш жараёнида ўзининг ютуқларини англаб етиши керак, ўқитувчи эса, кези келганда, талабани мақташи, унга жуда кичик бўлса-да, ютуғини кўрсатиш ва уни рағбатлантириши ҳам ўринли бўлади. Бу, муваффақият ҳисси ва ушбу йўналишда олдинга силжиш истагини яратади.

Когнитив фаолиятни шакллантиришнинг асосий шартлари ҳар доим жамоа аъзоларининг фаол фикрлаш жараёнига таяниш, дарсни ривожланиш даражасига мос равишда ўтказиш ва кўпроқ қизиқишни жалб қилиш билан бирга намоён бўлади. Шу билан бирга “мотивацион фокус” ҳам катта аҳамиятга эга. Биз нофилологик таълим йўналиши талабаларининг ҳар бирига ўзимизнинг фаолиятимизни шахсга йўналтирилганлик сифатида қаратишимиз керак, шунингдек, асосийси, дарс қизиқарли ва мазмунли ўтиши, мотивация ва ўқиш истаги кўп жиҳатдан талабаларнинг мотивациясини қандай шакллантиришимизга боғлиқдир. Фикримизга кўра, талабалар жамоасида мотивацион “йўналиш” туфайли иштирокчи нафақат ривожланади, балки тўлақонли шахсга айланади, тезда жамиятда ўз ўрнини топади ва унинг кўплаб шахсий фазилатлари ривожланади.

Адабиётлар:

1. Асмолов А.Г. Психология индивидуальности. Методологические основы развития личности в историко-эволюционном процессе. – М., 2001.
2. Маслов А. Мотивация и личность. – Санкт-Петербург.: Питер., 2008. Перевод с английского: А. М. Татлыбаева. — СПб., 1999.
3. Ильин Э.П. Мотивация и мотивы. – Санкт-Петербург.: Питер., 2000.
4. Солотина Т.В. Психология личности: Учебное пособие. — СПб.: Питер, 2008.
5. Платонов. К.К. Структура и развитие личности. – Москва : Наука, 1986.
6. Гекхаузен Х. Мотивация и деятельность. – 2-е изд. - СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003.
7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии и принципы развития. -М.: СПб: Издательство «Питер», 2000.
8. Мясичев В.Н. А. Г. Ковалев Инсоннинг ақлий хусусиятлари. Характер, қобилият. -М., 2006.
9. Железняк Л.Ф., Мошченко А.В., Помогайбин В.Н. Шахс психологиясининг асослари. – Москва., 2007.
8. Леонтьев Д.А. Замоавий мотивация психологияси. Москва.: – Смысл, 2002.
9. Беляев И. А. Инсон ва унинг дунёга муносабати. Краснодар: КубГАУ, 2011. - Но 09 (73).
10. Доброхотов А.Л., Головин С.Ю. Ахлоқ қоидалари бўйича энциклопедик луғатни муҳокама қилиш., Фалсафа муаммолари.–2002.–№10.
11. Исроилова Д.М. Профессионально ориентированное обучение студентов английскому языку с учётом межпредметных связей в нефилологических вузах (на примере Технологического факультета). Автореф. дисс... доктора философии (PhD) по пед. Наукам.– Т., 2020.
12. Саматова Б.Р. Инглиз тилини ўқитишда нофилологик йўналиш талабаларининг мотивацияси (юриспруденция йўналиши мисолида). Дисс... автореф. пед. фан. бўйича фалсафа доктори (PhD).– Т., 2020.

(Тақризси: Н.Хошимова – филология фанлари бўйича фалсафа доктори, (PhD))